

**PROJEKT VYUŽITELNOSTI OŠETŘOVATELSKÝCH KLASIFIKACÍ NANDA-INT.
A NIC V DOMÁCÍ PÉČI****PROJECT OF UTILISATION OF NURSING CLASSIFICATIONS NANDA-INT.
AND NIC IN HOME CARE**

*Darja Jarošová, **Jana Marečková, *Lucie Sikorová, ***Hana Pajorová

*Ústav ošetřovatelství a porodní asistence, Fakulta zdravotnických studií, Ostravská univerzita v Ostravě

**Ústav ošetřovatelství, Fakulta zdravotnických věd, Univerzita Palackého v Olomouci

***Agentura domácí ošetřovatelské péče Ostrava

Abstrakt

Cíl: Cílem zahajovaného projektu je navrhnout soubor ošetřovatelských diagnóz NANDA-International (North American Nursing Diagnosis Association) pro diagnostiku v domácí péči, sestavit odpovídající soubor ošetřovatelských intervencí NIC (Nursing Interventions Classification) a prostřednictvím nově vytvořeného elektronického formuláře ověřit využití obou klasifikačních systémů v domácí péči.

Metody: Demografická data a data k rozpoznání ošetřovatelských diagnóz budou sbírána na podzim 2009 u vzorku klientů vybrané agentury domácí péče (přibližně 200 probandů). Soubory testovaných ošetřovatelských diagnóz NANDA-Int. a intervencí NIC budou vytvořeny expertními skupinami a následně šetřeny u citované skupiny probandů.

Výsledky: Záměrem je ověřit využitelnost mezinárodních ošetřovatelských klasifikací NANDA-Int. a NIC v domácí péči

a implementovat jejich doložitelně vhodné komponenty do elektronického protokolu ošetrovatelských dat. Pro zjištění ošetrovatelské problémy bude vytvořena nabídka ošetrovatelských intervencí (NIC), která bude respektovat českou legislativu a kompetence sester.

Závěry: Řešení projektu ověří metodický postup, jehož implementací v dalších ošetrovatelských specializacích bude možné doplnit mezery ve sběru validních a statisticky zpracovatelných dat ošetrovatelské praxe v ČR.

Abstract

Aim: The aim of the project is to create a set of NANDA-Int. (North American Nursing Diagnosis Association) for nursing diagnostics in home care, to make up a relevant set of nursing interventions NIC and through a newly created electronic record to verify the utilization of both classificatory systems in home care.

Methods: In autumn 2009 demographic and nursing data will be collected in a group of clients of a selected home care agency (approximately 200 respondents). Sets of tested NANDA-Int. nursing diagnoses and NIC interventions will be created by expert groups and then tested on the above mentioned group of respondents.

Results: The purpose of the project is to verify the utilization of NANDA-Int. nursing classifications and NIC in home care and to implement their components into a nursing data electronic form. For established nursing problems a list of nursing interventions (NIC) will be made that will observe the Czech legislation and nurses' competences.

Conclusions: The realization of the project will verify a methodical procedure whose implementation in other nursing

specializations will enable to fill in the "gaps" in the collection of valid and statistically processable data in nursing practice in the Czech Republic.

Klíčová slova

výzkumný projekt, domácí péče, ošetrovatelské diagnózy NANDA-Int., ošetrovatelské intervence NIC, elektronický protokol

Key words

research project, home care, nursing diagnosis NANDA-Int., nursing interventions NIC, electronic record

Úvod

Významným nástrojem regulace ošetrovatelské praxe je dokumentovaná podoba informací. Zdrojem přesnosti ošetrovatelských dat je standardizovaná terminologie dvou týmů propojených v Alianci NNN. (Dochtermann, Jones, 2003) Při vhodném využití může být zárukou validních záznamů ošetrovatelské diagnostiky, plánování péče, realizace činností a hodnocení efektu ošetrovatelské péče. Ke zdrojovým klasifikacím Aliance NNN patří NANDA-International (North American Nursing Diagnosis Association - International), klasifikace NIC (Nursing Interventions Classification) a NOC (Nursing Outcomes Classification). Nabízí standardní názvy ošetrovatelských problémů (Ralph et al., 2005, Herdman, 2008) v podobě formulovaných ošetrovatelských diagnóz s jejich číselnými kódy. Pro každou ošetrovatelskou diagnózu jsou v NANDA systému vymezeny diagnostické prvky jako fenomény zařazené do kategorie určujících znaků, souvisejících nebo rizikových faktorů. Systém respektuje známé pravidlo dvou

komponent potenciální ošetrovatelské diagnózy a tří komponent diagnózy aktuální. (Gordon, 1987) V České republice se na poli ošetrovatelské diagnostiky vyskytuje řada nesourodstí směrem ke zdrojové literatuře. V Konceptu ošetrovatelství je uvedeno, že „jedním z aspektů využití plánovaných činností a myšlenkových algoritmů racionální metody poskytování a řízení ošetrovatelské péče je zhodnocení nemocného a stanovení ošetrovatelských problémů (diagnóz)“ (Věstník MZ ČR 9/2004). V ošetrovatelské praxi není při dokumentování využívána standardizovaná terminologie posouzení nemocného a rozpoznaných ošetrovatelských problémů (ošetrovatelských diagnóz).

Cíl projektu

Předmětem zahájeného výzkumu je studium možné implementace mezinárodní standardizované terminologie NANDA-Int. a intervencí NIC domácí péči. Cílem projektu bude vytvořit relevantní soubor ošetrovatelských diagnóz NANDA-Int. pro domácí péči s navazujícím souborem intervencí NIC. Podmínkou je reflexe kompetencí sester dle platné české legislativy. Bude provedena implementace zmíněných klasifikací do elektronického protokolu pro sběr dat o ošetrovatelské praxi domácí péče a proběhne ověření využitelnosti klasifikací NANDA-Int. a NIC v domácí péči.

Soubor a metodika

Zkoumaný soubor domácí péče bude sestaven z klientů vybrané Agentury domácí péče v Ostravě. Půjde přibližně o 50-60 % z celkového počtu klientely Agentury domácí péče, která bude v době výzkumu aktivním příjemcem služeb domácí péče. Vzhledem ke struktuře klientů domácí péče v rámci regionu Ostrava

i České republiky předpokládáme více než 80 % seniorů starších 65 let. (Jarošová, 2005, s. 54) Demografické údaje budou vyvozeny analýzou záznamů v ošetrovatelské dokumentaci agentury. Data k rozpoznání ošetrovatelských diagnóz klientů budou sbírána metodou rozhovoru, pozorováním, měřením fyziologických funkcí a tělesných charakteristik při respektování diagnostického algoritmu Marečkové a s využitím diagnostických prvků NANDA - Int. (Marečková, 2006, s. 38) Data o preferencích ve volbě NIC intervencí budou tvořena expertními skupinami (zkušené sestry vybraných agentur domácí péče, akademičtí odborníci zabývající se problematikou ošetrovatelské diagnostiky, registrované sestry - posluchačky bakalářského studijního programu ošetrovatelství v kombinované formě studia) na podkladě metodiky dodané projektovým týmem. Všechna data budou zaznamenávána v elektronických protokolech a budou zpracovávána užitím statistického programu STATA v. 10 včetně statistických metod pro zpracování kategoriálních dat.

Diskuze

V literatuře jsou známy i další klasifikační systémy jako například OMAHA (Systém zdravotních problémů v komunitní péči), HHCC (Home Health Care Classification System) nebo Patient Care Data Set. (Hyun, Park, 2002) Žádný z nich ale důsledně nerespektuje terminologii Aliance NNN. Jejich užití pro sběr doložitelných dat o ošetrovatelské praxi je méně věrohodné. Výzkumnou otázkou je identifikace nejvhodnějších a nejúčinnějších intervencí Aliance NNN konaných ve prospěch specifických skupin uživatelů ošetrovatelské péče. Vytvoření relevantního souboru ošetrovatelských diagnóz NANDA-Int. k diagnostickému zvažování u klientů domácí péče bude navazovat na studii Marečkové, Tománkové (2006). Autorky se orientovaly

na vývoj odůvodnitelného výběru ošetrovatelských diagnóz v rámci ošetrovatelské péče u pacientů s poruchou vědomí. Výzkumnou cestou navrhly soubor třiceti dvou ošetrovatelských diagnóz, jejichž znalost by měla být nepodkročitelnou normou pro příslušné pracoviště.

V rámci zahajovaného projektu bude ověřována využitelnost mezinárodních klasifikací NANDA-Int. a NIC v domácí péči. Řešitelé budou hledat komponenty, které budou implementovat do návrhu elektronického protokolu pro sběr ošetrovatelských dat. S využitím diagnostických fenomenů NANDA-Int. a diagnostického algoritmu Marečkové (Marečková, Jarošová, 2005, s. 39-48; Marečková, 2006, s. 38) bude provedeno výzkumné šetření za účelem zjištění frekvence ošetrovatelských problémů dospělých uživatelů domácí péče. Návazně bude pro vybrané ošetrovatelské problémy vytvořena nabídka ošetrovatelských intervencí v podobě návrhu české verze NIC. Při tvorbě bude respektována česká legislativa a kompetence sester. Navrženou českou verzi NIC posoudí expertní skupiny a výsledkem bude implementace výstupů výzkumu v návrhu elektronického formuláře pro sběr ošetrovatelských dat v domácí péči.

Závěr

Tým řešitelů projektu se problematikou ošetrovatelských terminologií zabývá od roku 2004. Tato témata byla zakomponována také do výuky ošetrovatelských předmětů a od roku 2005 se tematika NNN objevuje pravidelně v publikační činnosti členů týmu. V návaznosti na předchozí činnost lze očekávat doložitelný návrh elektronického protokolu pro sběr ošetrovatelských dat uživatelů domácí péče s užitím relevantního souboru ošetrovatelských diagnóz NANDA-Int.

a legislativě odpovídajícího souboru ošetrovatelských intervencí NIC.

Příspěvek je dedikován projektu IGA MZČR NS9761-4/2008.

Seznam bibliografických odkazů

DOCHTERMANN, J. M., JONES, D. 2003. *Unifying nursing languages: The harmonization of NANDA, NIC and NOC*. Washington, DC: American Nurses Association. 2003. 133 s. ISBN 1-55810-208-6.

GORDON, M. 1987. *Nursing Diagnoses: Process and Application*. St. Louis: McGraw-Hill, 1987. 515 s. ISBN 0-070023828-6.

JAROŠOVÁ, D. 2005. Zdravotní a sociální charakteristiky seniorů-klientů domácí péče v Ostravě. In *Ošetrovateľstvo 21. storočia v procese zmien. Zborník z 1. medzinárodnej vedeckej konferencie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2005. s. 132-136. ISBN 80-8050-866-0.

MAREČKOVÁ, J. 2006. *Ošetrovateľské diagnózy v NANDA doménach*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 264 s. ISBN 80-247-1399-3.

MAREČKOVÁ, J., JAROŠOVÁ, D. 2005. *NANDA domény v posouzení a diagnostické fázi ošetrovateľského procesu*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005. 85 s. ISBN 80-7368-030-0.

MAREČKOVÁ, J., TOMÁNKOVÁ, I. 2007. Diagnostické prvky NANDA-Int. u pacientů s poruchou vědomí. In BUŽGOVÁ, R. a JAROŠOVÁ, D. (eds.). *Ošetrovateľská diagnostika a praxe založená na dôkazoch*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2007. s. 58-64. ISBN 978-80-7368-230-9.

NANDA International. 2008. HERDMAN, T. H. (ed.): *Nursing Diagnoses 2009-2011: Definitions and Classifications*. Wiley-Blackwell, 2008. 464 s. ISBN 978-1-4051-8718-3.

RALPH, S. S. et al. *Nursing Diagnoses: Definitions & Classification 2005-2006*. Philadelphia: NANDA, 2005. 291 s. **ISBN** 0-9637042-49.

Koncepce ošetřovatelství. 2004. In *Věstník MZ ČR 2004*, částka 9, s. 2-8. Dostupný také z WWW: <http://www.mzcr.cz/Odbornik/Pages/373-vestnik-92004.html?menu=696>.

Kontakty na autory:

doc. PhDr. Darja Jarošová, Ph.D.

Ústav ošetřovatelství a porodní asistence

Fakulta zdravotnických studií

Ostravská univerzita

Syllabova 19

CZ-703 00 Ostrava-Zábřeh

e-mail: Darja.Jarosova@osu.cz

doc. PhDr. Jana Marečková, Ph.D.

e-mail: mareckov@tunw.upol.cz

PhDr. Lucie Sikorová, Ph.D.

e-mail: Lucie.Sikorova@osu.cz

Mgr. Hana Pajorová

e-mail: Hana.Pajorova@seznam.cz